

WALTER J. CISZEK

V GULAGU S KRISTUSOM

Duhovnikovo pričevanje o dolgoletnem jetništvu
v sovjetskih zaporih in delovnih taboriščih

V GULAGU S KRISTUSOM

V gulagu s Kristusom

*Pričevanje duhovnika
o dolgoletnem jetništvu v sovjetskih zaporih
in delovnih taboriščih*

Pater Walter J. Ciszek, DJ
v sodelovanju s patrom Danielom Flahertyjem, DJ

DRUŽINA
2014

V GULAGU S KRISTUSOM

*Pričevanje duhovnika
o dolgoletnem jetništvu v sovjetskih zaporih
in delovnih taboriščih*

P. Walter J. Ciszek, S. J.

Naslov izvirnika
HE LEADETH ME

© izvirnik: Walter J. Ciszek, 1973

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2014

Izdaja: prva

Prevod: Klementina Logar

Jezikovni pregled: Vida Frelih

Grafična priprava: Brane Beno, Družina d. o. o.

Oblikovanje naslovnice: Lucia Jerman

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Natis: Tiskano v Sloveniji

Naklada: 800 izvodov

Ljubljana 2014

Vse informacije o knjigah založbe Družina
najdete na spletni strani: www.druzina.si

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-789.5:929Ciszek W. J.
929Ciszek W. J.

CISZEK, Walter J., 1904–1984

V gulagu s Kristusom : pričevanje duhovnika o dolgoletnem jetništvu v sovjetskih zaporih in delovnih taboriščih / Walter J. Ciszek v sodelovanju s patrom Danielom Flahertyjem ; [prevod Klementina Logar]. – 1. izd. – Ljubljana : Družina, 2014

Prevod dela: He leadeth me

ISBN 978-961-04-0102-5
1. Flaherty, Daniel L.
274940160

*Gospod je moj pastir,
nič mi ne manjka.
Na zelenih pašnikih mi daje ležišče;
k vodam počitka me vodi.
Tudi če bi hodil po globeli smrtne sence,
se ne bojim hudega, ker si ti ob meni.
Tvoja palica in tvoja gorjača sta mi v tolažbo.*

Posvečeno mojim ruskim prijateljem:

Nikolaju

Andreju

Ivanu

Albertu

Georgiju

Vladimirju

Katji

Viktorju

Jekaterini

Naj jih Gospod vodi, tako kot je vodil mene.

In moji sestri Helen Gearhart ter mojemu ljubemu prijatelju
patru jezuitu Edwardu McCawleyju,
ki ga Gospod že vodi.

Predgovor

12. oktobra 1963 sem pristal na newyorškem letališču Idlewild, potem ko sem triindvajset let preživel v Sovjetski zvezi. Večino časa sem bil v zaporu ali taboriščih za prisilno delo v Sibiriji. Nekateri prijatelji in sorodniki, ki so me pričakali tisti dan, so rekli, da sem stopil z letala BOAC številka 201 kakor nekakšen novi Kolumb, ki bo znova odkril Ameriko in spet zaživel kot svoboden človek. Ničesar takega nisem občutil. Niti nisem vedel, da sem bil od leta 1947 uradno razglašen za mrtvega in da so jezuitski sbratje darovali maše za pokoj moje duše, saj so mislili, da sem umrl v sovjetskem zaporu. Čutil sem samo preprosto hvaležnost Bogu, da me je ohranjal vsa tista leta in me v svoji previdnosti nazadnje pripeljal domov.

Kmalu potem ko sem odšel od doma v Shenandoahu v Pensilvaniji in leta 1928 vstopil v jezuitski red, sem se prijavil v »ruske misijone«. Papež Pij XI. je leta 1929 napisal pismo vsem bogoslovcem, »zlasti našim jezuitskim sinovom«, ter prosil moške, naj se vpišejo na novi ruski kolegij, ki so ga odprli v Rimu. Tam naj bi se mladi duhovniki pripravljali za morebitno delo v Rusiji. Tam sem študiral teologijo in se naučil darovati mašo po bizantinskem obredu ter se tako pripravljal na delo v Rusiji. Toda po mojem mašniškem posvečenju ni bilo mogoče pošiljati duhovnikov tja, zato so me poslali v misijon vzhodnega obreda v Albertynu na Poljskem, ki so ga vodili jezuiti.

Tam sem delal, ko je septembra 1939 izbruhnila vojna. Nemška vojska je zavzela Varšavo, toda Rdeča armada je opustošila vzhodno Poljsko in tudi Albertyn. V zmedu in posledicah teh napadov sem številnim poljskim beguncem sledil v Rusijo. Preoblečen v delavca sem jih spremljal v upanju, da bom lahko skrbel za njihove duhovne potrebe. Vendar nisem preslepil sovjetske tajne policije. Takoj potem ko je Nemčija junija 1941 vdrla v Rusijo, so me prijeli pripadniki sovjetske varnostno-obveščevalne službe NKVD in zaprli.

Z vlakom so me odpeljali v grozljivi zapor Lubjanka v Moskvi, da bi me zaslišali kot »vaticanskega vohuna«. Tam sem ostal vsa leta vojne. Pripadniki obveščevalne službe so me vodili na ponavljajoča se in pogosto okrutna zaslišanja. Po petih letih so me obsodili na petnajst let prisilnega dela v delovnih taboriščih v Sibiriji. S tisoči drugih so me dodelili delovnim brigadam, ki so zunaj opravljale gradbena dela v skrajnem arktičnem mrazu ali kopale premog ali baker v rudnikih. Bili smo slabo oblečeni, dobivali smo malo hrane in živeli v lesenih barakah, obdanih z bodečo žico in »pasom smrti«. Možje so v teh taboriščih umirali, zlasti če so obupali. Jaz pa sem zaupal Bogu, nikoli se nisem počutil zapuščenega ali brez upanja. Preživel sem poleg številnih drugih. Na svoje preživetje nikoli nisem gledal kot na nekaj posebnega ali izjemnega, vendar sem se zahvaljeval Bogu, da me je v tistih letih ohranjal in varoval.

Ko se je moja kazen vendarle iztekla, nisem bil popolnoma svoboden. »Obsodili« so me zaradi »vohunjenja«, zato nisem smel zapustiti Sibirije in se vrniti v katero izmed večjih ruskih mest, kaj šele da bi zapustil državo. Tako sem ostal v sibirskih vaseh in mestih. Med drugim sem delal kot avtomehanic, dokler me leta 1963 nazadnje niso zamenjali za dva obsojena ruska vohuna. Za to se lahko zahvalim prizadevanju sorodnikov in prijateljev ter spretnemu posredovanju ameriškega zunanjskega ministrstva. Po priho-

du so me redovni predstojniki in več založnikov prepričali, da se ljudje zelo zanimajo za zgodbo o mojih letih v Sovjetski zvezi, o letih, ko so me v resnici imeli za mrtvega. Zato sem privolil, da bom povedal zgodbo. Objavil sem jo v knjigi z naslovom *With God in Russia (Z Bogom v Rusiji)*.

Toda če sem popolnoma iskren, te knjige nisem hotel napisati. Čutil sem, da sem se v letih preizkušenj in trpljenja naučil marsikaj, kar bi bilo lahko v pomoč drugim. Vsako človeško življenje vsebuje svoj delež trpljenja. Vsak izmed nas občasno skoraj obupa in se sprašuje, zakaj Bog dopušča zlo in trpljenje, ki prizadene njega ali njegove bližnje. V taboriščih in zaporih sem okoli sebe videl veliko trpečih. V najtemnejših urah sem se naučil, da se moram obračati k Bogu po tolažbo in zaupati samo njemu.

»Kako ste lahko preživeli?« je najpogostejše vprašanje, ki mi ga zastavljajo novinarji in drugi, odkar sem se vrnil domov. Moj odgovor je bil vedno enak: »Po božji previdnosti.« Vendar sem vedel, da preprosti odgovor nikoli ne bi zadovoljil spraševalca ali celo zaobjel vsega, kar sem s tem hotel povedati. Bog mi je v dolgih letih osamljenosti in trpljenja razodel razumevanje življenja in njegove ljubezni, ki ju lahko dojamejo samo tisti, ki smo to doživeli. Vzel mi je številne telesne in duhovne oblike tolažbe, na katere se zanašajo ljudje, in mi pustil bistvo na videz preprostih resnic, ki so me vodile. Pa vendar so korenito spremenile moje življenje ter mi dajale moč in pogum, da sem vztrajal! Drugim sem hotel pripovedovati o njih. Resnično, čutil sem, da me je Bog v svoji previdnosti varno pripeljal domov tudi zato, da bi drugim pomagal malo bolje razumeti te resnice.

Tudi na straneh prve knjige *Z Bogom v Rusiji* sem poskušal povedati kaj o tem, kar sem se naučil in čutil, da moram povedati ali vsaj nakazati resnice, ki so me vodile in ohranjale. Vedel sem, da tega nisem primerno ali ustrezno opravil, saj sem bil omejen s prostorom, vendar so mi bila v tolažbo številna pisma in osebne prošnje za duhovno

vodstvo, ki sem jih prejemal. To je nakazovalo, da so bralci zgodbe med vrsticami prebrali veliko več, kot sem lahko povedal. Tedaj sem se zavedel, da moram nekoč napisati to knjigo.

Vedel sem tudi, da tega ne bom zmogel sam. Čeprav je bil vzgib, ki me je pripravil do tega, da sem napisal knjigo, močan in je bilo močno tudi hrepenenje, sem še predobro vedel, da sem kot pisec premalo nadarjen za tako nalogo. Nikoli se nisem imel za pisatelja in se tudi nikoli ne bom. Toda sporočilo, ki sem ga moral deliti z drugimi, je bilo tako močno v meni, da sem se po dveh letih omahovanja znova obrnil na patra jezuita Daniela L. Flahertyja, ki mi je veliko pomagal pri pisanju prve knjige. Predstavil sem mu svoj predlog in sanje o novi knjigi. Pomeni mi več kot sodelavec ali izvrstni urednik. V kratkem času, ko sem ga poznal in sodeloval z njim, je postal eden mojih najtesnejših prijateljev, skoraj del moje duše. Če bi me zavrnil, bi po mojem v tistem trenutku za vedno opustil misel na nadaljnje pisanje. Vendar ni rekel ne. Privolil je, da mi bo spet pomagal. Njegova spodbuda je podžgala moje navdušenje in vztrajnost.

Toda spoznal sem, da bo to knjigo veliko težje napisati. Dolgo je trajalo, da sem ubesedil to, kar sem menil, da bi rad povedal. Včasih je trajalo še dlje, da me je Dan razumel, saj je človeku težko ujeti duha drugega človeka in na papir spraviti to, kar ga žene. Toda z božjo pomočjo, molitvami številnih prijateljev in Danovim potrpežljivim sodelovanjem je knjiga vendarle dobila obliko in pripravljena je, da jo bralci po božji volji po mesecih vztrajnega truda vzamejo v roke. Zdaj ko je končno natisnjena, lahko samo upam in molim, da bo v pomoč vsem, ki jo bodo brali.

Zato bi rad izrabil priložnost in izrazil globoko hvaležnost vsem, ki so mi tako ali drugače pomagali – z molitvami, gmotno in moralno podporo – da sem končal nalogo, ki sem se jo ves čas bal opraviti sam. Mislim, da je očitno,

kako veliko dolgujem Danu, da mi je daroval ogromno časa in moči, da sem dokončal to, kar sem čutil, da moram opraviti. Hvaležen sem tudi patru jezuitu Johnu B. Ambergu, da mi je dovolil živeti v Kanizijevi hiši, jezuitskem domu pisateljev v Evanstonu, ki je povezana z založbo Loyola University Press, in da mi je dovolil tam preživeti več kot pol leta, ko sem se veliko ukvarjal z zadnjimi pripravami rokopisa. Nič manj ne dolgujem članom skupnosti Kanizijeve hiše, da so me prenašali in z naklonjenostjo pripomogli, da je bilo moje bivanje nadvse prijetno in plodno. Tega obdobja ne bom nikoli pozabil. Najgloblje pa se seveda zahvaljujem članom skupnosti Centra za vzhodne študije Janeza XXIII. na univerzi v Fordhamu, katere član sem tudi sam. Prav oni so mi dovolili, da sem bil v skupnosti odsoten več kot pol leta in ta čas pisal, sami pa so prevzeli obveznosti dela, ki bi ga moral opraviti jaz kot dejaven član skupnosti, če bi bil tam. Iskrena zahvala velja tudi Mary Helen O'Neill za velikodušne prispevke, s katerimi mi je pomagala vse dolgo in težko obdobje pisanja. Nazadnje pa izražam globoko hvaležnost vsem, ki jih nisem omenil z imenom. Hvala za vso veliko in majhno pomoč, ki so mi jo naklanjali v tem času. Vsem namenjam molitve in lepe želje.

Walter J. Ciszek, DJ
Kanizijeva hiša
31. julija 1972,
na praznik svetega Ignacija Lojolskega

Prvo poglavje

Albertyn

»Rdeča armada je tukaj. Vojaki so zavzeli mesto. Sovjeti so tukaj.« Novica se je 17. oktobra 1939 kot požar razširila po vasici Albertyn na Poljskem. Ravno sem končal mašo in pojedel zajtrk na tisto jutro, ki ga nikoli ne bom pozabil, ko so zbegani župljani prišli v misijonsko središče, da bi mi sporočili novico. Tega smo se bali, odkar je postalo jasno, da bosta Nemčija in Rusija razdelili Poljsko. Takrat so se naše bojzani uresničile. Rdeča armada je prišla v Albertyn.

Župljani so se drug za drugim nagnetli v misijonsko središče, da bi izvedeli, kaj menim, me vprašali za nasvet ter iskali besede upanja in tolažbe. Skrbelo jih je za družine, za sinove v poljski vojski ali može v vladi. Skrbelo jih je za otroke in bali so se, kaj se bo zgodilo vsem njim. Poskušal sem jih pomiriti, toda kaj bi v resnici sploh lahko rekel? Nisem imel odgovorov na njihova trenutna stvarna vprašanja. Kako bi jih lahko pomiril glede prihodnosti ali potolažil sredi razburjenja, ki je zavladovalo v mestu? Kaj bi jim lahko rekel razen tega, naj molijo in zaupajo Bogu?

Tudi pri tem sem se sam sebi zdel nespameten. Z njimi sem bil malo več kot leto dni, duhovnik pa sem bil malo več kot dve leti. Kako neizkušenega in nezrelega sem se počutil ob tej nenadni in neizmerni krizi. Ob župnikovi podpori sem tem ljudem pomagal reševati vsakodnevne težave, jih tolažil, maševal ter prinašal obhajilo bolnim in mazilil umirajoče. Med njimi sem našel veliko prijateljev. Zaupali so mi, čeprav sem bil mlad Američan v njihovi sre-

di. Vojna pa je vse spremenila. Tegobe, s katerimi so se spopadali, niso bili družinski spori, bolezen ali izguba bližnjega. Od mene niso več hoteli nasvetov glede vsakdanjih župnijskih zadev, ki jih pozna vsak duhovnik. Nenadoma se je ves svet, njihov in moj, spremenil.

Nemogoče je opisati občutek, ki te prevzame v takem času. Občutek, da se je v hipu vse nekako spremenilo in da nič več ne bo tako, kot je bilo. Da jutrišnji dan ne bo nikoli več enak včerajšnjemu. Da drevesa, trava, zrak in dnevna svetloba ne bodo več enaki, kajti svet se je spremenil. Tega občutka ni moč opisati, pa vendar ga dobro pozna vsaka žena, ki je izgubila moža, in doživel ga je vsak otrok, ki je prvič okusil zlo nenadne krize. To je občutek, ob katerem srce spregovori: »Oh, ko bi le lahko obrnilo čas pred te dogodke, ko se le nikoli ne bi zgodilo, ko bi to vsaj lahko znova storilo.«

Moj strah je bil tisto jutro nejasen, čeprav sem zelo oprijemljivo občutil nesposobnost. Same bojazni so se hitro razjasnile in postale zelo resnične. Vdoru Rdeče armade so kmalu sledile aretacije in zaplenba premoženja. Dogajala so se nešteta zaslišanja, grožnje in ustrahovanje, ko so si komunisti prizadevali zbrati vse, ki so po njihovem tako ali drugače ogrožali njih ali njihov novi red.

Cerkev je v vsem tem postala posebna tarča napada. Cerkev vzhodnega obreda v našem misijonu so takoj zaprli, župnija latinskega obreda pa je lahko še nekaj časa delovala za družine, ki so si upale hoditi k maši. Preostale zgradbe našega misijona je zavzela Rdeča armada in jih uporabljala za nastanitev vojakov. Proti Cerkvi in duhovnikom so sprožili sovražno propagando. Delovali smo pod nenehnim nadlegovanjem ter velikimi in majhnimi napadi. Učinkovalo je. Celo najbolj zvesti so postali previdni glede obiskovanja cerkve ali duhovnika. Mladi so se hitro oddaljili. Delavci so kmalu ugotovili, da lahko izgubijo službo, če bi vztrajali pri obiskovanju verskih obredov. De-

javnost duhovnikov je bila strogo omejena na cerkev. Ni smo smeli obiskovati ljudi; samo oni so lahko hodili k nam. Le redki so si to upali. Naša služba je kmalu obsegala samo obhajanje nedeljske maše za peščico ostarelih župljanov. Jezuitski misijon, ki je v Albertynu deset let doživljal razcvet, je zamrl v nekaj tednih. Ko sem to opazoval, sem se vedno znova moral prisiliti, da nisem razmišljal o vprašanju, ki se mi je nenehno vsiljevalo: »Zakaj je Bog dopustil, da se je zgodilo to zlo?« Zakaj preganjanje? Če mora Bog zaradi človekovih napak dopuščati naravne nesreče ali celo vojne, zakaj ne more vsaj pustiti, da bi vodili in tolažili njegovo čredo med tako bedo? Gotovo bi jo lahko obranil in varoval, namesto da jo je izpostavil takemu napadu. V meni sta se razraščali zbeganost in bolečina, ko sem gledal nekoč močno in urejeno vidno Cerkev, kako razpada zaradi napadov teh zavojevalcev, in opazoval, kako se ljudje odtujujejo, ker jih neprestano silijo, da sprejemajo novi red. Kaj pa mladi, ki so jih dobesedno odtrgali od staršev in prisilili, da so se pridružili Mladim pionirjem ali komsomolskim organizacijam? Učili so jih, da so poročali o kakršnihkoli »odstopanjih« starih ljudi doma. Kako mučno je bilo poslušati, ko so v komunistični propagandi odkrito obrekovali Cerkev, duhovnike ter redovnice in redovnike, ter se zavedati, da se morajo otroci v šoli in za domačo nalogo vsak dan učiti in ponavljati brezbožne nauke. Kako je Bog lahko vse to dopustil? In zakaj?

Ljudi nisem obsojal. Vedel sem, da niso izgubili vere, temveč jih je trenutno samo strah, da bi odkrito živeli po njej. Ponoči so prihajali k meni in me spraševali, kako naj se vedejo, ali je narobe, če sodelujejo z novim redom, ali naj pustijo otroke, da se pridružijo komsomolskim organizacijam, in ali naj se sami pridružijo delavskim zvezam. Nazadnje so prihajali spraševati, ali je glede na okoliščine narobe, da ne prihajajo v cerkev ob nedeljah in praznikih. Kaj bi jim lahko rekel? Koliko junaštva bi lahko zahteval

od njih? Koliko je lahko Bog, ki je vse to dopustil, pričakoval od teh preprostih, običajnih ljudi v odročnem Albertynu?

Kot duhovnik sem neznansko trpel, ko sem si zastavljal ta vprašanja, vendar je bilo nemogoče, da si jih ne bi. Med molitvijo so mi zavzela misli, prihajala so med mašo, podnevi in ponoči. Prepričan sem, da se niso porajala samo meni. To ni bila kriza vere, tako kot za vsakogar, ki je kdaj prestal hudo izgubo ali doživel družinsko tragedijo in si zastavljal enaka vprašanja. Bolj je bila kriza razumevanja. Nikogar ni treba biti sram priznati, da se je ubadal z njo. Kdor je veliko prebiral Staro zavezo, pozna ta vprašanja. »Doklej se bo moj sovražnik povzdigoval nad mano?« Zlata v dneh po Davidu, v času sužnosti, ko je bilo veličastvo zlate dobe Salomona le spomin ob babilonskih rekah in so bili Izraelci strti ter sramotno odpeljani, se je vprašanje porajalo vedno znova. Izraelcem se je gotovo zdelo, da je konec sveta, konec zaveze, konec posebne božje skrbi za izvoljeno ljudstvo.

Drži, gledano z našega zornega kota v zgodovini vemo, da je bilo ravno nasprotno. Težave Izraelcev so bile v resnici udejanjenje posebne Jahvejeve previdnosti, njegove posebne ljubezni do izvoljenega ljudstva. Tako kot naklonjeni in ljubeči oče jih je hotel odvaditi zaupanja v kralje, kneze, vojske ali sile tega sveta. Hotel jih je vedno znova učiti, da morajo verovati samo vanj. V vseh preizkušnjah in v vsakem času jih je vodil do spoznanja, da je samo Bog zvest v vseh pretresih, da samo on stanovitno ljubi in da se ga morajo oklepiti, kadar se zdi, da je vse drugo obrnjeno na glavo. Jahve je še vedno Gospod ter usmerja dogodke in pripeljuje na tem svetu. Lahko ga najdemo v njih in ga tudi moramo, da se izpolni njegova volja. On je izbral njih, ne oni njega. On je prvi sklenil zavezo z njimi, jih vodil in skrbel zanje, jih usmerjal, hranil in varoval v preizkušnjah. Njihov del zaveze je bil samo, da so zaupali le vanj, mu ves

čas ostajali zvesti, častili njega in ne drugih bogov, se zanašali nanj in ne na vladarje, bojne vozove ali lokostrelce. Vselej je bil zvest, zato so morali biti zvesti tudi oni, tudi kadar jih je vodil tja, kamor niso hoteli iti, v deželo, ki je niso poznali, ali v izgnanstvo. Kajti on jih je izvolil, bili so njegovo ljudstvo, nikoli več jih ni pozabil, tako kot mati ne pozabi otroka iz svojega telesa, toda tudi oni niso smeli pozabiti njega.

To je težak nauk. Stara zaveza je kronika številnih dogodkov in načinov, s katerimi je Bog hotel učiti svoje izvoljeno ljudstvo. Opisuje tudi, kolikokrat so Izraelci v obdobju miru in razcveta jemali Jahveja za samoumevnega, zapadli v tako ali drugačno rutino in sprejemali trenutni položaj najpomembnejšega ljudstva. Menili so, da jih uveljavljeni red podpira in ohranja, ter pozabili najvišji cilj in usodo ljudstva zaveze. Jahve jih je moral s padcem kraljestva, izgnanstvom ali opustošenjem Jeruzalema znova opomniti, da mora biti samo on njihovo edino upanje in vir podpore, saj jih je izbral izmed vseh ljudstev na svetu, da bi bili znamenje njegove moči in ljubezni, zato so morali pred vsem svetom pričevati zanj z zaupanjem samo vanj.

Ta nauk mora osvojiti vsak izmed nas, naj bo težak ali ne. Kako zlahka v lagodnih obdobjih postanemo odvisni od rutine, uveljavljenega reda vsakdanjika, da nas vodi. Stvari začnemo jemati za samoumevne, zanašamo se nase in na svojo moč, »navežemo se« na ta svet in v njem iščemo podporo. Vsi neznansko zlahka enačimo udobje z občutkom ugodja, tolažbo iščemo samo v občutku ugodja. Obdajajo nas prijatelji in lastnina, dan sledi drugemu, zdravje in sreča sta večinoma naša stalna gosta. Ni nam treba preveč hrepeneti po stvareh tega sveta – ljubiti bogastva, na primer, ali biti pohlepni ali lakomni – da bi dobili ta občutek udobja in ugodja ter pri njiju iskali podporo ter jemali Boga za samoumevnega. To je trenutno stanje, na katero se zanašamo in ki nas vodi iz dneva v dan. Nekako začnemo

pozabljati na to, da pod vsem tem in za vsemi temi stvarmi stoji Bog, ki nas podpira in ohranja. Živimo naprej in jemljemo za samoumevno, da bo jutrišnji dan zelo podoben današnjemu, udobno živimo v svetu, ki smo si ga ustvarili, varni v uveljavljenem redu, s katerim smo se naučili živeti, čeprav je nepopoln, ter Bogu namenimo neznansko malo pozornosti.

Bog se mora nekako prebiti skozi rutino in nas tako kakor Izraelce znova opomniti, da smo nazadnje odvisni samo od njega, da nas je ustvaril in nam namenil življenje z njim vso večnost, da so stvari tega sveta minljive in ta svet ni naše trajno prebivališče, da smo njegovi in da se moramo ozirati in obračati samo k njemu. Potem mora včasih dopustiti, da se ves naš svet obrne na glavo, ter nas tako opomniti, da ni naše stalno bivališče ali končna usoda, nas spraviti k pameti in obnoviti občutek vrednot, nas spet spomniti nase, četudi so naše misli sprva polne dvomov in očitkov. Včasih nas mora s strašljivo jasnostjo spet opomniti, da je mislil natanko to, kar je rekel z na videz preprostimi besedami govora na gori: »Ne skrbite za svoje življenje, kaj boste jedli ali kaj boste pili, in ne za svoje telo, kaj boste oblekli. Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravičnost.«

Tako je bilo z izraelskim ljudstvom, ki se je moralo naučiti, da ne sme zaupati knezom in kraljestvom, temveč mora biti zvesto samo Jahveju, saj je bil tudi on ves čas zvest Izraelcem, in zaupati samo njemu. Tako je bilo skozi vso zgodovino Nove zaveze. V sami Cerkvi so se dogajale spremembe in prelomnice, bilo je preganjanje. Ne ohranja jo knezi ali vladarji, ustroji ali ustanove. Bog je tisti, ki jo ohranja. Enako bi moralo biti v Albertynu. Bog nas stano vitno ljubi, če se oziramo k njemu. Rešil nas bo, če mu bomo le podali roko. Stoji nam ob strani, če se obrnemo k njemu in se naučimo zaupati samo njemu. Prevrati na tem svetu ali v sami Cerkvi niso konec vsega, zlasti ne njegove

ljubezni. Pravzaprav lahko najboljše služijo kot znamenja, ki nas spominjajo na njegovo ljubezen in neomajnost, da se znova obrnemo k njemu in se ga oklenemo, ko se okoli nas prevrača vse, na kar smo se kdaj zanašali.

Tako je tudi v življenju slehernega izmed nas. Žalostno je, da zaradi človeške krhkosti o Bogu ne razmišljamo onkraj udobne rutine vsakdanjika niti ga ne vidimo. Šele v stiski se ga spomnimo in se obrnemo k njemu, pogosto kot sitni in dvomeči otroci. V trenutkih izgube, družinske nesreče ali osebnega obupa se ljudje obrnejo k njemu in vprašajo: »Zakaj?« Takrat so se znova in končno skoraj prisiljeni obrniti k njemu po pomoč, podporo in tolažbo. Bog mora v svoji modrosti skrivnostno uporabiti naše nesreče, da našo grešno človeško naravo spomni na svojo navzočnost in ljubezen, nenehno skrb za nas. Ni maščevalen. Ne pošilja nam nesreč, da bi nas kaznoval, ker smo tako dolgo pozabljali nanj. Sami smo krivi. Bog je vselej navzoč in zvest, mi pa ga ne vidimo in se v obdobju lahkotnosti in udobja pozabimo obračati k njemu. Pozabljamo, da je tukaj, da nas vodi, varuje in nam prinaša prav tiste stvari, na katere se zanašamo in pričakujemo, da nas bodo dan za dnem ohranjale. Vendar v udobju ustaljenega reda in trenutnega stanja to pozabljamo, ko dan sledi dnevu.

Tako sem v Albertynu, ko je vojna pretrgala tkanino našega nekoč mirnega življenja, tudi mojega, jasneje spoznal drobec te resnice v vsej njeni grozljivi preprostosti: »Ne skrbite torej in ne govorite: 'Kaj bomo jedli ali kaj bomo pili ali kaj bomo oblekli?' Saj vaš nebeški Oče ve, da vse to potrebujete. Išcite najprej božje kraljestvo in njegovo pravičnost.« Preživeli smo, čeprav se je svet okoli nas korenito spremenil. Živeli smo naprej, danes, jutri in pojutrišnjem. Pobirali smo koščke in dan za dnem delali za večno usodo in zveličanje. Čakal nas je jutri, v katerem smo morali živeti – in tam je bil tudi Bog. Cerkev je preživela, čeprav morda ne natanko taka, kakršno smo poznali v misijonu, kajti